

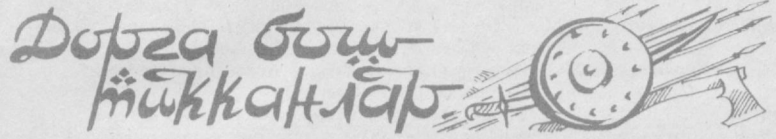
ҲАРОМДАН ҲАЗАР

Ибратли ҳикоятлар

Совет тарихчилари тадқиқотларида Амир Темур ва сарбадорларни, қандай қилиб бўлса ҳам, бир-бирларига душман қилиб кўрсатиш аънанаси мавжуд эди.

ри ўртасида зиддиятлардан кўра муштарак жиҳатлар кўпроқ бўлган. 1387 йилда Соҳибқирон Эрон сафарига эканлигида Олтин Ўрда хони Тўхтамышхон кўшинлари Мовароуннахр ичкарасига бостириб қиради.

Муайяддан қоидадон ва маҳкамроқ кишини кўрмадим. Амир Темур ҳарчанд Хуросоннинг салтанатини анга арз қилур эрди, қабул қилмас эрди.

АМИР ТЕМУР САРБАДОРЛАРГА МУХОЛИФЛИК ҚИЛГАНМИ? Учинчи мақола

кий масалага бошқачароқ ёндошиб, шундай деб ёзган эди: «Афтидан, Хусайн ва Темур орасида сарбадорлар масаласида келишмовчилик бўлган.

қаршилик кўрсатади. Ёвнинг Самарқандни босиб олиш режаси ҳам барбод бўлади.

Совет тарихчилари асарларида Амир Темур ва Хуросон сарбадорлари муносабатини ёритишда ҳам бирёқламалика интилиш кучли эди.

Амир Темур замондоши бўлган ва ўз даври воқеаларини гоётда яхши билган Ҳофиз Абури ҳам Амир Темур ва Али Муайяд муносабатлари қалин бўлгани, Али Муайяд вафот этгач, Амир Темур унинг хотирасини эъзозлаб, вилоятларига унинг яқинлари ва қариндошларини ҳоқим қилиб қўйганини ёзади.

Хулоса шуки, Самарқанд сарбадорлари кўзғолони халқимизнинг буюк ва бой тарихининг энг ёрқин, энг ифтихорли саҳифаларидан биридир.

Ватанимиз мустақилликка эришганидан сўнг бир қатор буюк аждодларимиз хотиралари эъзозланиб, уларнинг таваллуд саналари кенг қўламада нишонланмоқда.

Фулом КАРИМ, Абу Райҳон Беруний номидаги Шарқшунослик институти илмий ходими

тадқиқламайди.

Албатта, Амир Темур ҳамда сарбадорларнинг мақсадлари ва фаолиятида тафовутли, зиддиятли жиҳатлар ҳам бўлган.

Амир Темурнинг ташқи душманларни дафъ этиб, қудратли марказлашган давлат барпо этгани, мамлакатни ободонлаштириши ва бунёдкорлик фаолияти, шубҳасиз, сарбадорларда ҳам хайрихоҳлик уйғотмасдан қолмасди.

ИСМЛАР ВА ТИЛАР

Мухаммад ибн Ҳамдавайҳ: Мен Мухаммад ибн Исмоил ал-Бухорийнинг юз минг саҳийҳ ҳадис, икки юз минг саҳийҳ (ишончли) бўлмаган ҳадис ёд биланман, деганини қўлогим билан ашитганман, — деган. Машхур иқом Аҳмад ибн Ханбал: Хуросондан Мухаммад ибн Исмоил ал-Бухорийга тенг келадиған бирорта ҳам аллома чиқмаган, — деган.

эмас, деб эътироз билдирган. Етук олимлар Мухаммад ибн Абдуллоҳ ибн Нумайр ва Абу Бакр ибн Абу Шайба бир овоздан: «Мухаммад ибн Исмоилга баробар келадиган бирорта олимни кўрмадим», деб таъкидлаганлар.

Олим ал-Ҳофиз Абу Али Солиҳ ибн Мухаммад ибн Жазара: «Хуросонликлардан Мухаммад ал-Бухорийдан фаҳму-фаросати зиёда бирон кишини кўрмадим», деган.

Имом ал-Бухорий ва имом Муслим ибн ал-Ҳажжожнинг устози бўлган Басраллик олим Мухаммад ибн Башшор: «Дунёда ҳадис ҳофизлари (ёд билганлари) тўртта: Райда Абу Зуръа, Нишопурда Муслим ибн ал-Ҳажжож, Самарқандда Абдуллоҳ ибн Абдурахмон ад-Дорамий, Бухорода Мухаммад ибн Исмоилдир», — деган.

Абу Ҳомид ибн Аъмаш шундай ҳикоя қилади: Мухаммад ибн Исмоил ал-Бухорий билан бир жанозада қуришиб қолдим.

Шараф НАВАВИЙ

бир фикрига эътироз билдирган. Шунда Исоҳқ ибн Раҳвайх ал-Бухорийнинг фикрига қўшилиб ҳузурда бўлганларга: Э, асхоб ул-ҳадий! Бу йигит айтганини дарҳол ёзиб олинглар, Башарти у Хасан ал-Басрий (саҳобалардан бўлган машхур муҳаддис, 728 йилда вафот этган) даврида яшаганида ҳам одамлар уни ҳадис соҳасидаги илмию идрокига муҳтож бўлиб ундан фойдаланардилар, — деган.

Буюк муҳаддис Абу Исо ат-Термизийдан ривоят қилдиларки, у «на Ироқда, на Хуросонда иснодларни билиш, саналар ва иллатли ҳадисларни аниқлашда Мухаммад ибн Исмоил ал-Бухорийдан кўра билимдонроқ бирорта олимни кўрмадим», — деб қайд қилган.

дай ривоят қиладилар. У: «Мухаммад ал-Бухорий Бағдодда бир неча илмий мажлис уюштирганди. Мен шунда у айтган ҳадисларни ёзиб оладиган котиб эдим.

Мухаммад ибн Юсуф ибн Осим «Мухаммад ал-Бухорийнинг ёнида учта котиби юрарди. Унинг ҳадисларга бағишланган илмий мажлисларининг ҳар бирида йигирма мингдан ортиқ тағлиқчи тўпланарди», деган. Буюк аллома Мухаммад ибн Исоҳқ ибн Хузаймадан шундай ривоят келтирадилар.

Арабчадан У. УВАТОВ таржимаси

